

Джерела:

1. Назаров В. В. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на вдосконалення стандартів обмеження конституційних прав людини// Національна бібліотека ім. Вернадського / Європейські перспективи № 1. 2011. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evp/2011_1_1/Nazarow.pdf
2. Загальна декларація прав людини : Міжнародний документ від 10.12.1948 URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Документ Копенгагенської наради Конференції з людського виміру НБСЕ : Міжнародний документ від 29 червня 1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_082
4. Африканська хартія прав людини і народів : Міжнародний документ від 26.06.1981. URL: https://au.int/sites/default/files/treaties/7770-treaty-0011_-_african_charter_on_human_and_peoples_rights_e.pdf
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Рада Європи, Міжнародний документ від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Димов Кирило Борисович

*аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕПАТРІАЦІЇ МІГРАНТІВ У КРАЇНУ ПОХОДЖЕННЯ НА ПРИКЛАДІ СИТУАЦІЇ В РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ

XXI століття стало періодом масштабної глобалізації, коли поглиблюються зв'язки навіть між тими державами, які мають кардинально різні правові системи, форми правління, знаходяться на великій відстані одна від одної та, здавалося б, не повинні б мати нічого спільного. Нещодавні події в Республіці Білорусь, пов'язані з напливом мігрантів та переміщенням їх до кордонів з країнами-членами Європейського Союзу, стали одним з ключових проблемних моментів у сучасній науці та практиці міжнародного права.

Перед країнами постало декілька важливих питань, серед яких те, чи вважати людей, які прибули переважно з країн Африки та Близького Сходу, біженцями, а також те, як забезпечити належний правовий захист мігрантів та повернути їх до країни походження.

Так, Конвенція про статус біженців 1951 року зазначає, що біженцем може вважатися особа, яка внаслідок подій, які відбулися до 1 січня 1951 р., і через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань [1].

Відповідно, країни, у які намагалися потрапити мігранти через територію Республіки Білорусь, неодноразово робили заяви щодо того, по-перше, не вважають цих людей біженцями через те, що вони легально прибули до Білорусі та отримали там туристичні візи, тобто, прямують до Європейського Союзу, маючи легальні підстави для проживання в іншій країні та не маючи жодних побоювань за своє життя та здоров'я там, а по-друге, мігранти намагаються перетнути кордон з ЄС нелегально у непередбачених для цього місцях. Враховуючи те, що подати заявку на отримання статусу біженця можливо лише на прикордонному переході, вони втрачають таку можливість. Про це зазначила речник Міністерства закордонних справ Польщі Лукаш Ясіна [2].

Одним з варіантів вирішення проблеми з мігрантами на кордоні Республіки Білорусь та країн Європейського Союзу є їхня репатріація (повернення) на території країн походження. Проте наразі на рівні міжнародних організацій та на рівні держав, які беруть участь у вирішенні проблеми, не існує чіткого алгоритму для такої репатріації.

Міжнародна організація з міграції (МОМ) та Агентство ООН у справах біженців (УВКБ ООН) також зробили відповідну заяву, у якій наголосили, що з дедалі більшою стурбованістю стежили за повідомленнями про цих людей (авт. – мігрантів), які застрягли на кордонах, не маючи доступу до будь-якої форми допомоги, притулку чи базових послуг. Представники організацій роблять акцент на тому, що вирішення проблеми можливе лише спільними зусиллями: «Основну відповідальність за захист вразливих людей слід розподілити між державами в дусі солідарності. Політичні розбіжності щодо відповідальності ніколи не повинні призводити до загибелі людей, порушення міжнародних зобов'язань та зобов'язань держав» [4].

Пункт С статті 8 Статуту Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй з Прав Біженців зазначає, що Верховний комісар забезпечує захист біженців, турбота про яких входить до компетенції його Управління, шляхом сприяння урядовим та приватним зусиллям, спрямованим на заохочення добровільної репатріації біженців або їх асиміляції у нових країнах [3]. Ситуація на кордоні Республіки Білорусь та країн Європейського Союзу є такою, що несе загрозу для мігрантів, які потребують відповідного правового захисту й допомоги з боку держав та міжнародних організацій, зокрема, і з боку Верховного Комісара ООН з Прав Біженців. Крім того, за останні півроку було подано 47 заяв до Європейського Суду з Прав Людини від заявників, які перебувають у Польщі, Латвії та Литви та потребують міжнародного захисту, а також було винесено рішення, згідно з яким країни зобов'язали не видворяти мігрантів зі своєї території, поки їхні заяви щодо отримання статусу біженця розглядаються. Суд послався на статтю 39 Регламенту ЄСПЛ, яка зазначає, що щодо будь-якої держави-учасниці можуть бути застосовані тимчасові заходи, якщо існує неминуча небезпека заподіяння непоправної шкоди. Заявники вказали, що існує загроза такої шкоди у разі їхнього повернення до Республіки Білорусь, або до країн походження, і послалися на ст. 2 та 3 Європейської

Конвенції з Прав Людини, саме тому було прийнято таке рішення [5].

Ефективним способом щодо безпечної репатріації мігрантів, яким було відмовлено у наданні статусу біженця, на території країн їхнього походження є підписання угод про реадмісію між цими країнами та країнами, куди прибувають мігранти у пошуках притулку. Крім підписання угод важливо налагодити дієвий механізм співробітництва держав на етапі репатріації. Мають бути враховані положення щодо гуманітарного захисту мігрантів, організації перельоту, документального забезпечення тощо. Більш того, необхідно, щоб репатріація мігрантів була добровільною задля дотримання усіх їхніх прав. Окрім того, для усунення міграційної кризи та проблем з поверненням мігрантів на території країн походження, треба врахувати та дослідити найголовніші та найвагоміші причини такої кризи і здійснити заходи для усунення цих причин. І лише спільними зусиллями держав під патронатом міжнародних організацій, які провадять діяльність у сфері міграції, можливе справжнє вирішення ситуації в Білорусі та інших країнах, які потерпають від міграційних криз.

Джерела:

1. Конвенция о статусе беженцев от 28.06.1951 г. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/refugees.shtml (дата звернення: 07.12.2021).
2. Польща не вважає біженцями мігрантів на кордоні з Білоруссю – МЗС країни. *Suspilne.Media*. 2021. URL: <https://suspilne.media/179981-polsa-ne-vvazae-bizencami-migrantiv-na-kordoni-z-bilorussu-mzs-kraini/> (дата звернення: 07.12.2021).
3. Резолюція 428 (V) Генеральної Асамблеї ООН «Статут управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй зі справ біженців» від 14.12.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_277#Text (дата звернення: 07.12.2021).
4. IOM and UNHCR Shocked and Dismayed by Deaths Near Belarus-Poland Border. 2021. URL: <https://www.iom.int/news/iom-and-unhcr-shocked-and-dismayed-deaths-near-belarus-poland-border> (дата звернення: 07.12.2021).

5. Requests for interim measures concerning the situation at the borders with Belarus. Press Release. *European Court for Human Rights*. 2021. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22sort%22:\[%22kupdate%20Descending%22\],%22itemid%22:\[%22003-7202976-9785391%22\]%7D](https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%7B%22sort%22:[%22kupdate%20Descending%22],%22itemid%22:[%22003-7202976-9785391%22]%7D) (дата звернення: 07.12.2021).

Науковий керівник – к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Грушко М. В.

Дракохруст Тетяна Вікторівна
*д.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права
та міграційної політики
Західноукраїнського національного університету*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОДВІЙНОГО ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ: ЧОМУ ЦЕ ПОКИ НЕМОЖЛИВО?

Від початку існування нашої держави дискутували щодо того, дозволяти чи ні іноземне громадянство українцям. З огляду на відсутність стійкої більшості голосів за той чи інший варіант це питання навіть у Конституції прописали досить цікаво.

Відповідно до статті 4 Конституції України, в Україні існує єдине громадянство. Відповідно до пункту 1 статті 19 Закону України «Про громадянство України» добровільне набуття громадянином України громадянства іншої держави, якщо на момент такого набуття він досяг повноліття, є підставою для втрати громадянства України».

Зараз близько 4 млн мають громадянство інших держав. Деякі навіть є громадянами кількох країн. Більше того, власники паспортів інших держав були і є серед народних депутатів, урядовців та найвищих посадовців України. Жителі прикордонних областей полегшують собі відвідини сусідніх держав. На рівні держави це питання залишається неврегульованим впродовж усіх 30 років незалежності і створює додаткове «вікно можливостей» для органів, що контролюють [1].